

Vale prognoosi eest trellide taha

Ain Kallis

Uskumatu, aga ilmaennustajat võib seadusega vastutusele võtta.

Jaanuari keskel hämmastas Lõuna-Aafrika Vabariik kogu maailma uue seadusega – saata vale ennustuse teinud sünoptik kuni viieks aastaks trellide taha ning lisaks väänata kaela kopsakas rahatrahv.

Veel kehtestamist ootav seadus näeb ette, et kui väärtegu kordub, võidakse eksinud ilmaennustajat karistada koguni kümne aasta pikkuse türmiga ning üle ühe miljoni dollari suuruse trahviga.

Miks just selline seadus?

Mitmed uudist edastanud ajalehed jätsid märkimata, et uus seadus ei puuduta LAV ametlikku ilmateenistust (SAWS), vaid prognoose müüvaid erafirmasid. Teiseks: karistada saab valeennustuste eest, mis toovad kaasa paanikat, asjatu evakuatsiooni, suurt majanduslikku kahju jne.

Seega tuleb mitteriiklikel sünoptikutel edaspidi võtta SAWSilt kirjalik luba loodusõnnetuse prognoosi avaldamiseks.

Mis on sellise, opositsiooniparteide hinnangul drakoonilise seaduse kehtestamise põhjus?

Minu kauge kolleeg Danie Esterhuyse kurtis aastaid tagasi, et Lõuna-Aafrikas on paljudes eluvaldkondades endiselt suur mõju igasugustel nõidadel, astroloogidel ja hiromantidel, kes teevad isegi ilmaennustusi taevatähtede järgi.

Too Aafrika riik on tuntud oma sagedaste looduskatastroofide – tugevate tormide, paduvihmade, põudade, äkktulvade poolest.

Ainult et kuidas uut seadust igapäevaelus rakendada, see on omaette küsimus.

Kas selleks, et hoiatada rahvast provintsis möllava tornaado eest, tuleks saata esmalt teade Pretoriasse ilmateenistusele?

Pole siis mingi ime, et sealsete elanike reageeringud uudisele olid seegugused: “John, kardan, et varsti hakkab sadama. Oi pagan, nüüd küll rikkusin seadust! Laseme riigist jalga, enne kui meid tabatakse!”

LAV valitsusametnike selgitusel on aga uued käsulauad ette nähtud vaid selleks, et vähendada infomüra ning suurendada ilmaprognooside usaldusväärsust.

Ilmaprognooside rakendamine on riikides rangelt kindlaks määratud. Üldiselt võivad igasugused firmad teha ennustusi, ainult et kriisiolukordades peavad valitsusasutused arvestama vaid ametlikke,

ilmateenistuste väljastatud prognoose.

Eksitavad prognoosid võivad tekitada vahel väga suurt segadust. Meenutagem, et 2010./2011. aasta talveks ennustasid Poola meteoroloogid tuhande aasta karmimat pakast. See ennustus tekitas paanikat, aga tegelikke autoreid ei suudetudki hiljem välja selgitada.

Ära hüüa hunti!

Teine lugu on ennustustega, mis ei pruugi täituda. Kaugel 1970. aastal prognoositi Ida-Pakistanis tugeva tsükloni saabumist, mis aga osutus kardetust nõrgemaks. Järgmisele hoiatusele ei pööratud enam tähelepanu. Tagajärg: ühe ööga hukkus 300 000–500 000 elanikku!

2002. aastal taheti Rio de Janeiro sünoptik Luiz Carlos Austin saata kuueks kuuks vanglasse, sest ta ennustas vana-aastaõhtuks paduvihma, aga ilm jäi kuivaks.

Tore, et meil pole loodud aafrikalikku seadust – ei oleks siis 2005. aasta jaanuaris merefüüsik Tarmo Soomere tihanud hoiatada Pärnu kanti läheneva uputuse eest, noid tsükloneid ei või ju täielikult usaldada – keeravad veidi oma teel, ja uputus jääbki ära.